

Ortaokula Yönelik Kelime Öğretimi Çalışmaları

*Alpaslan Okur**

*Abdullah Dağtaş**

Özet

Bu araştırmanın amacı, ortaokula yönelik kelime öğretimiyle ilgili yapılan çalışmalarda değinilen konular, kullanılan yöntemler, veri toplama ve analiz süreçleri ile bulgu/sonuç ve önerilerin neler olduğunu tespit etmektir. Bu doğrultuda 2005-2014 arasında yayımlanan, literatür taraması şeklindeki araştırmalar hariç ve tam metin olarak elde edilen toplam 27 araştırma incelenmiştir. İnceleme sonucunda, genel olarak en çok deyimlerin öğretiminin araştırıldığı, bunu, çeşitli yöntem ve tekniklerin kelime öğretime etkilerine dair araştırmaların takip ettiği, Türkçe Dersi Öğretim Programı'nı kelime öğretimi açısından inceleyen araştırmaların sayısının oldukça az ve benzer araştırmalarda, yöntem noktasında tutarsızlıkların bulunduğu sonuçlarına ulaşılmış ve önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Türkçe öğretimi. Kelime hazinesi. Kelime öğretimi çalışmaları.

Secondary School Oriented Word Teaching Studies

Abstract

Objective of this research is to determine what mentioned subjects, used methods, data collection and analysis processes and finding/result and suggestions in executed studies are regarding secondary school oriented word teaching. Accordingly, totally 27 research have been examined which were received as full text and excluding literature based researches that were published between 2005-2014. In the conclusion of the study, some suggestions have been made and the following results have been obtained: Idiom teaching is the most widely researched subject. And it is followed by the researches about the effects of the various methods and techniques on vocabulary teaching. The number of the researches, which examines Turkish Language Teaching Program in terms of vocabulary teaching is very few and in the similar researches, there are some inconsistencies at the method points.

Key Words: Turkish education. Vocabulary. Word teaching studies.

*Doç. Dr., Sakarya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü. Sakarya, e-mektup: aokur@sakarya.edu.tr.

*Doktora Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Sakarya, e-mektup: abduallahdagtas@hotmail.com.

Giriş

“Dil insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta, kendine mahsus kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli antlaşmalar sistemi, seslerden örülmüş içtimâî bir müessesedir” (Ergin, 2004: 3). “Bir tabii iletişim vasıtası, değişen, gelişen canlı bir varlık, bir sistem ve içtimâî bir müessese” olarak tanımda ortaya çıkan özellikleri, dilin birçok yönleri olan büyük bir yapı olduğunu göstermektedir. Bu yapı içerisinde de “zihinde belli bir kavramı karşılayan veya kavramlar arasındaki ilişkiyi sağlayan ve bağlam içerisinde kullanılmaya hazır –çekimlenmemiş- birimler” (Kurudayıoğlu ve Karadağ, 2005: 305) şeklinde tanımlanan kelimeler, birer tamamlayıcı unsur olarak bu yapının önemli bir bileşenidir.

“İnsanın bilgi, kültür ve düşünme kabiliyetinin hududu, bildiği kelimelerin miktarı ile çizilmiştir” (Hacıeminoğlu, 2011: 14). “Bir bireyin kullandığı ya da bir bütüncede yer alan sözcüklerin tümü” (Vardar, 2002: 182) ya da “bireyin öğrenme yaşantısı sonucunda bellekte depolanan birikimi” (Özbay ve Melanlıoğlu, 2008: 33) olarak tanımlanan kelime hazinesinin geniş olması, insanın hayatını çevreleyen bütün varlık, olay ve olguları daha geniş bir bakış açısından ele almasını sağlayacaktır. “Bilindiği gibi kelimeler çeşitli anlam ve düşünceler içermekte, düşünce zincirinin halkalarını oluşturmaktadır... Çok sayıda kelime bilme birey için hazır bir güç olmakta ve başarısını artırmaktadır” (Güneş, 2013: 2).

İnsan hayatında böyle bir öneme sahip olan kelime hazinesi, okul öncesi eğitimle planlı bir şekilde genişletilmeye başlanır. İlköğretimle de bu süreç daha ileri bir aşamaya geçer, ortaokulla birlikte de özelde Türkçe derslerinin bünyesinde gerçekleştirilen sistematik bir süreç hâlini alır. 11-16 yaşlarını kapsayan ortaokul yılları, literatürde soyut işlemler dönemi, erinlik ve son çocukluk dönemi gibi isimlerle anılmaktadır. Özbay’a (2011: 125) göre “Soyut düşünme evresi 11-12 yaş dolayında başlar ve bunun iki evresi vardır:

- 1.Öğrenci, nesneyi ve olayı görmeden de bunlar hakkında düşünebilir ve kavram geliştirebilir.
- 2.Öğrenci, kendi düşüncelerini eleştirmeye ve bunların üzerinde düşünmeye başlar.” Bu dönemde “Mantıksal düşünme, yetişkinlerin düzeyine ulaşmıştır. Çocuklar, soyut düşünür, genellemeler yapar ve soyut kavramları kullanarak bir durumdan diğer duruma geçebilirler. “Tümevarım” ve “tümdengelim” düşünce yöntemlerini kullanabilirler” (Uludağ, 2010: 14). Başka bir deyişle bu dönemdeki öğrenciler, temel anlamlarından ziyade artık kelimelerin mecaz, yan, terim gibi farklı anlamlarını öğrenebilmekte, bunları yeri geldikçe farkında olarak yazılarında ve konuşmalarında kullanabilmektedir. Okudukları ve dinledikleri metinlerde de kelimelerin bu anlamsal boyutlarını anlayabilmektedir.

Literatürde Baş ve Karadağ'ın (2012) yurtdışındaki en temel ve ülkemizdeki sıklık tespiti yapan kelime öğretimi çalışmalarını ele aldıkları bir çalışmaları bulunmaktadır. Bu bağlamda bu araştırmanın amacı, ortaokula yönelik kelime öğretimiyle ilgili yapılan araştırmaları çeşitli başlıklar altında incelemektir.

Yöntem

Araştırma, nitel araştırma olarak tasarlanmış ve araştırmada, doküman incelemesi tekniği kullanılmıştır. "Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar" (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 187).

Aynı zamanda incelenen araştırmaların kapsamı, "Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi", "Asos Index", "Çukurova Üniversitesi-Makale Bilgi Sistemi" ve "Google Scholar"da taranan araştırmalar ile sınırlandırılmıştır. Bu kaynaklardan "kelime öğretimi, sözcük öğretimi, kelime hazinesi, sözcük hazinesi, söz dağarcığı, kelime dağarcığı" anahtar kelimeleri ile kelime öğretimiyle ilgili araştırmalar taranmıştır. Tarama sonucu ulaşılan araştırmalar, 2005-2014 tarihleri arasında yayımlanmış olma, literatür taraması olmama ve tam metin olma ölçütlerine göre seçilmiştir. Geriye 25 tanesi makale, 1 tanesi kurultay bildiri tam metni ve 1 tanesi de kitap bölümü olan toplam 27 araştırma kalmıştır.

Daha sonra araştırmalardan elde edilen veriler, betimsel olarak analiz edilmiştir. "Bu tür analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır. Bu amaçla elde edilen veriler, önce sistematik ve açık bir biçimde betimlenir. Daha sonra yapılan bu betimlemeler açıklanır ve yorumlanır, neden-sonuç ilişkileri irdelenir ve birtakım sonuçlara ulaşılır" (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 224). Veriler; konu, yöntem, çalışma grupları/örneklem, veri toplama araçları, verilerin analizi, ulaşılan bulgular/sonuçlar ve öneriler başlıkları altında incelenmiştir.

Bulgular

Araştırmaların Konuları

İncelenen araştırmaların 16 tanesi, öğrenci, Türkçe öğretmenleri ve adaylarının katılımıyla yapılan araştırmalardır. Bununla birlikte bir araştırmaya öğrenci ve Türkçe öğretmenleri katıldığından bu araştırma, her iki konu başlığı altında yer verilmiştir. Araştırmalarda (Benzer, 2013; Canbulat ve Dilekçi, 2013; Çetinkaya, 2005; Çocuk, 2012; Göçer, 2012; Gülsoy ve Uçgun, 2013; Kara, Kayabaşı ve Alkayış, 2006; Karadağ ve Kurudayıoğlu, 2010; Karadüz ve Yıldırım, 2012; Özbay, Büyükkiz ve Uyar, 2011; Özdener ve Satar, 2013; Özkan, 2013; Varışoğlu, Şerek, Gedik ve Yılmaz, 2014; Yaman ve Gülcan, 2009; Yıldız ve Okur, 2010; Yılmaz ve Doğan, 2014), Tablo 1'de gösterilen konular incelenmiştir.

Tablo 1: Öğrenci, Türkçe Öğretmeni ve Adaylarının Katılımıyla Yapılan Araştırmaların Konuları

Konular	Sayı
Çeşitli yöntem ve tekniklerin kelime öğretimine etkisi	3
Çeşitli değişkenlerin yazılı anlatımda kullanılan kelime hazinesine etkisi	1
Türkçe ders kitabında yer alan metinlerdeki kelimelerin öğrenciler tarafından bilinme düzeyi	1
Öğrencilerin yazılı anlatımlarında en sık kullandıkları kelimelerin yapısı	1
Türkçe ders kitabından belirlenen kelimelerin öğrencilere öğretimi ve iç sözlüğe alınabilirliği	1
Öğrencilerin kalıp sözleri kullanma düzeyleri	1
Türkçe ders kitaplarındaki metinlerde öğrencilerin anlamını bilmedikleri kelimelerin tespiti	1
Bilgisayar destekli dil öğretiminde yer alan kelime öğretimindeki sözel geribildirim türlerinin etkisi	1
Öğrencilerin deyimlerle ilgili sahip oldukları temel bilgiler, deyimleri kullanabilme durumları, algılama farklılıkları	2
Deyimlerin, atasözlerinin öğretiminde gösteri ile karikatür tekniğinin kullanımı	2
Türkçe öğretmeni adaylarının deyimlere ilişkin bilgileri	1
Türkçe öğretmenlerinin kelime öğretimini nasıl gerçekleştirdikleri, karşılaştıkları sorunlar ve görüşleri	2
Toplam	17

İncelenen araştırmalardan 8 tanesi, doğrudan Türkçe ders ve çalışma kitaplarıyla yapılan araştırmalardır. Bununla birlikte Türkçe Dersi Öğretim Programı'yla ilgili ve öğrenci ile Türkçe öğretmenleri ve adaylarının katıldığı araştırmaların 5 tanesi de yine Türkçe ders ve çalışma kitaplarını kapsamaktadır. Türkçe ders ve çalışma kitaplarıyla ilgili yapılan bütün araştırmalarda (Benzer, 2013; Canbulat ve Dilekçi, 2013; Gündoğdu, 2012a; Gürbüz, 2012; Kurtoğlu ve Uçar, 2011; Kurudayıoğlu ve Karadağ, 2006; Mert, 2013a, b; Sağlam, 2013; Özkan, 2013; Ülper ve Karagül, 2012; Yaman ve Akkaya, 2014; Yılmaz ve Doğan, 2014), Tablo 2'deki konular incelenmiştir.

Tablo 2: Türkçe Ders ve Çalışma Kitaplarıyla İlgili Yapılan Araştırmaların Konuları

Konular	Sayı
Türkçe ders kitabındaki yabancı kökenli kelimelerin tespiti	1
Türkçe çalışma kitabındaki kelime öğretimi etkinliklerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi	1
Türkçe çalışma kitaplarındaki bağlam temelli etkinliklerin bağlam türlerine göre incelenmesi	1
Ders kitabı yazarlarının kelime öğretimi çalışmalarına yönelik görüşleri	1
Türkçe çalışma kitaplarındaki kelime öğretimi etkinliklerinin düzeyi ve bunların sistemli bir çalışma ürünü olup olmadığı	1
Türkçe etkinlik kitaplarındaki etkinliklerin seçiminde eğitsel oyun türlerine yeterince yer verilip verilmediği	1
Türkçe ders kitaplarındaki kelime hazinesinin dilbilime ait yöntemlerle incelenmesi	1
Türkçe ders ve çalışma kitaplarında yer alan metin ve etkinliklerdeki sözcüksel görünümün belirli ölçütlere göre incelenmesi	1
Türkçe ders kitaplarındaki kalıp sözler	1
Türkçe ders kitaplarındaki kelimelerin sayısı	1
Türkçe ders kitabındaki temaların sahip oldukları sözcük ortalamalarının durumu	1
Türkçe ders kitaplarındaki ortak kelime hazinesinin tespiti ve bu ortak kelime hazinesinin, öğrencilerin kelime hazinesine uygunluğu	1
Türkçe çalışma kitaplarındaki kelime öğretimi etkinliklerinin tespiti ve bu sınıflara ait ders kitaplarındaki metinlerde anlamı bilinmeyen kelimelerin metin ve etkinliklerdeki yinelenme sıklığı	1
Toplam	13

Türkçe Dersi Öğretim Programı ilgili yapılan araştırmalarda da (Demir ve Melanlıoğlu, 2011; Gündoğdu, 2012b; Mert, 2013b) Tablo 3'teki konular incelenmiştir.

Ortaokula Yönelik Kelime Öğretimi Çalışmaları

Tablo 3: Türkçe Dersi Öğretim Programı'yla İlgili Yapılan Araştırmaların Konuları

Konular	Sayı
Programın kavram öğretimi açısından incelenmesi	1
6, 7 ve 8. sınıf Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan kazanımların kelime öğretimi açısından değerlendirilmesi	1
Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Türkçe Sözlük incelenerek öğrencilere hangi deyimlerin ve bu deyimlerin çağrışımla nasıl öğretileceği	1
Toplam	3

Araştırmaların Yöntemleri

Araştırmaların yöntemleri incelendiğinde, öğrenci, Türkçe öğretmeni ve adaylarının katılımıyla yapılan araştırmalarda Tablo 4'teki yöntemler kullanılmıştır.

Tablo 4: Öğrenci, Türkçe Öğretmeni ve Adaylarının Katılımıyla Yapılan Araştırmaların Yöntemleri

Yöntemler	Sayı
Ön test son test kontrol gruplu deneysel model	5
Betimsel-tarama modeli	4
Karma model	1
Eylem araştırması	1
Yarı deneysel desen	1
Yöntemi belli olmayanlar	4
Toplam	16

Türkçe ders ve çalışma kitaplarıyla ilgili yapılan araştırmalarda ise Tablo 5'teki yöntemler kullanılmıştır.

Tablo 5: Türkçe Ders ve Çalışma Kitaplarıyla İlgili Yapılan Araştırmaların Yöntemleri

Yöntemler	Sayı
Betimsel tarama	4
Alan araştırması	1
İçerik çözümleme	1
Dilbilime ait yöntemler	1
Doküman incelemesi	2
Genel tarama	1
Nitel tarama	1
Doküman incelemesi ve tarama	1
Yöntemi belirtilmeyen	1
Toplam	13

Türkçe Dersi Öğretim Programı'yla ilgili yapılan araştırmalarda da Tablo 6'daki yöntemler kullanılmıştır.

Tablo 6: Türkçe Dersi Öğretim Programı'yla İlgili Yapılan Araştırmaların Yöntemleri

Yöntemler	Sayı
İçerik analizi	1
Doküman incelemesi	1
Betimsel Analiz	1
Toplam	3

Araştırmalarda Belirlenen Çalışma Grupları/Örneklem

İncelenen araştırmalar öğrenci, Türkçe öğretmenleri ve adaylarının katılımıyla yapılan araştırmalar olduğundan bu araştırmalara, çalışma grubu veya örneklem olarak 6, 7 ve 8. sınıf öğrencileri, Türkçe öğretmenleri ve adayları katılmışlardır. Bu araştırmalardaki çalışma grupları veya örneklem Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7: *Öğrenci, Türkçe Öğretmeni ve Adaylarının Katılımıyla Yapılan Araştırmalarda Belirlenen Çalışma Grupları/Örneklem*

Çalışma Grubu/Örneklem	Sayı
6. sınıflar	4
7. sınıflar	4
8. sınıflar	3
1-8. sınıflar	1
6 ve 8. sınıflar	1
6 ve 7. sınıflar	1
Türkçe öğretmenleri	2
Türkçe öğretmeni adayları	1
Toplam	17

İncelenen araştırmalardan 8 tanesi, doğrudan Türkçe ders ve çalışma kitaplarıyla yapılan çalışmalardır. Bu araştırmaların 4 tanesinde incelenen kitaplar, örneklem veya çalışma grubu olarak belirtilmemiştir. Diğer araştırmalarda ise incelenen kitaplar veri kaynağı, evren ve örneklem, katılımcı kümesi gibi isimlerle belirtilmiştir. Yine bir araştırmada, incelenen Türkçe ders kitabının yayınevini ne olduğu belirtilmemiştir. Bunlarla birlikte bütün araştırmalardaki evren ve örneklemin hangi Türkçe ders ve çalışma kitabına yönelik olduğu Tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 8: *Ders ve Çalışma Kitaplarının Evren ve Örnekleme*

Evren ve Örneklem	Sayı
8. sınıf Türkçe ders kitabı	1
MEB 6. sınıf Türkçe çalışma kitabı	1
MEB 6. sınıf Türkçe ders kitabı	1
Özel 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitapları	1
Özel ve MEB 5. sınıf Türkçe etkinlik kitapları	1
MEB 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe çalışma kitapları	1
Özel ve MEB 1-8. sınıflar Türkçe ders kitapları	1
Özel ve MEB 8. sınıf Türkçe ders kitapları	1
Özel 8. sınıf Türkçe ders ve çalışma kitapları	1
Özel ve MEB 7. sınıf Türkçe ders kitabı	1
MEB 8. sınıf Türkçe ders kitabı	1
Özel 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders ve çalışma kitapları	1
Özel ve MEB 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders ve çalışma kitapları	1
Toplam	13

Türkçe Dersi Öğretim Programı’yla ilgili yapılan araştırmalarda ise çalışma grubu/evren ve örneklem belirtilmemiştir. Bu araştırmalarda, çalışma grubunun/evren ve örneklemin, programın kendisinin ve bir çalışmada da programla birlikte incelenen Türkçe Sözlük’ün olduğu söylenebilir.

Ortaokula Yönelik Kelime Öğretimi Çalışmaları

Araştırmalarda Kullanılan Veri Toplama Araçları

İncelenen araştırmalardan öğrenci, Türkçe öğretmenleri ve adaylarının katılımıyla yapılan araştırmalarda veri toplama araçlarının tamamı, Tablo 9’da gösterilmiştir.

Tablo 9: Öğrenci, Türkçe Öğretmeni ve Adaylarının Katılımıyla Yapılan Araştırmaların Veri Toplama Araçları

Veri Toplama Araçları	Sayı
Okuma metinleri	2
Çalışma, alıştırma yaprakları	2
Akademik başarı testi	1
Kişisel bilgi formu	1
Yazılı anlatımdan elde edilen kelime sıklık listeleri	2
Kelime testleri	5
Karikatürler	1
Okuma kitapları	1
Uygulama dosyası	1
Görüşme, ses kayıt cihazı,	1
Deyimleri algılama testi	1
Atasözleri ve deyimleri öğrenme başarı testi	1
Deyimleri tahmin etme ölçeği	1
Yarı yapılandırılmış görüşme formu	1
Bilgisayar destekli dil öğretim materyalleri	1
Söylem tamamlama testi	1
Toplam	23

Türkçe ders ve çalışma kitaplarıyla ilgili yapılan araştırmaların altısında ise Türkçe ders ve çalışma kitaplarının yanı sıra veri toplama aracı olarak kontrol listesi, kaynak taraması, Nooj programı, sözcüksel görünüm ölçütleri, görüşme ve kelime değerlendirme formu kullanılmıştır. Diğerlerinde ise veri toplama araçları doğrudan Türkçe ders ve çalışma kitapları olarak görülmektedir.

Türkçe Dersi Öğretim Programı’yla ilgili yapılan çalışmaların birinde de verilerin kaynak taraması ile toplandığı belirtilmektedir. Ancak üç çalışmada da Türkçe Dersi Öğretim Programı, birinde de programla birlikte Türkçe Sözlük’ün doğrudan veri toplama aracı olarak kullanıldığı görülmektedir.

Araştırmalarda Toplanan Verilerin Nasıl Analiz Edildiği

Öğrenci, Türkçe öğretmenleri ve adaylarının katılımıyla yapılan araştırmalarda nicel ve nitel verilerin nasıl analiz edildiği, Tablo 10’da gösterilmiştir.

Tablo 10: Öğrenci, Türkçe Öğretmenleri ve Adaylarının Katılımıyla Yapılan Araştırmalarda Kullanılan Veri Analizi Teknikleri

Nicel Verilerin Analizinde Kullanılan Teknikler	Nitel Verilerin Analizinde Kullanılan Teknikler
Varyans analizi (ANOVA)	Doküman analizi
Mann-Whitney U Testi	Betimsel analiz
Kruskall Wallis H Testi	Kodlama
T-testi	Gruplandırma
Frekans ve yüzde analizi	
Post hoc çözümleme teknikleri	

Tablo 10: (Devamı) Öğrenci, Türkçe Öğretmenleri ve Adaylarının Katılımıyla Yapılan Araştırmalarda Kullanılan Veri Analizi Teknikleri

Tanımlayıcı istatistiksel yöntem	
Simple Concordance	
Nitel Verilerin Analizinde Kullanılan Teknikler	Nicel Verilerin Analizinde Kullanılan Teknikler
Microsoft excel	
Özel bir yöntem	

Türkçe ders ve çalışma kitaplarıyla ilgili yapılan araştırmalarda da elde edilen nitel ve nicel verilerin hangi tekniklerle analiz edildiği Tablo 11’de gösterilmiştir.

Tablo 11: Türkçe Ders ve Çalışma Kitaplarıyla İlgili Çalışmalarda Kullanılan Veri Analizi Teknikleri

Nitel Verilerin Analizinde Kullanılan Teknikler	Nicel Verilerin Analizinde Kullanılan Teknikler
Kodlama	Mann-Whitney U Testi
İçerik Çözümlemesi	Kruskall Wallis H Testi
Derlem dilbilim araçları ve eleştirel söylem çözümlemesi	Frekans ve Yüzde Analizi
Etimolojik inceleme	Çapraz Analiz
Gözlem ve doküman incelemesi	Simple Concordance
Ulam ve alt ulam sınıflandırması	Microsoft Word
Alanyazın	Microsoft Excel
Gruplandırma	
Veri değerlendirmesi	
İçerik analizi	
Tarama (Yöntemi belirtilmeyen araştırmada kullanıldığı belirtilmiş)	

Programla ilgili yapılan araştırmaların birinde ise verilerin frekans ve yüzde analiziyle ve birinde, alanyazın aracılığıyla değerlendirildiği belirtilmektedir. Diğer çalışmada ise verilerin nasıl analiz edildiği belirtilmemektedir; ancak bu çalışmada, verilerin betimsel olarak analiz edilmiş olduğu görülmektedir.

Araştırmalarda Ortaya Çıkan Bulgular/Sonuçlar

Öğrenci, Türkçe öğretmenleri ve adaylarının katılımıyla yapılan araştırmaların öne çıkan bulguları/sonuçları şunlardır:

- Alıştırma yoluyla tekrar, eğitsel oyunlar ve serbest kitap okuma yöntemleri, kelime öğretiminde geleneksel yöntemlere göre daha etkilidir.
- Deyimlerin, atasözlerinin gösteri ve karikatür tekniği ile öğretimi, kelime öğretiminde geleneksel yöntemlere göre daha etkilidir.
- Öğrencilerin deyimleri kullanabilme durumları normal seviyenin üzerindedir.
- Cinsiyet, okul öncesi eğitim alma, sosyoekonomik düzey ve akademik başarı değişkenlerine göre kelime öğrenimi farklılaşmaktadır.
- Cinsiyet ve yerleşke yeri değişkeni, kelime öğrenimi ve kelimeleri iç sözlüğe alabilmede etkilidir.
- Türkçe ders kitabındaki metinlerde yer alan öğrencilerin anlamını sıklıkla bilmedikleri kelimelerin % 60’tan fazlası, kitaplardaki kelime öğretimi çalışmalarında ele alınmamaktadır.

Ortaokula Yönelik Kelime Öğretimi Çalışmaları

- Öğrenciler, ders kitaplarındaki kalıp sözlerden daha fazla kalıp söz bilmektedir.
- Kızlar, erkeklere göre deyimleri daha iyi anlamakta ve yaş ile okul başarı sırası, deyimlerin öğretiminde etkili olmaktadır.
- Öğrencilerin kelime hazinesi, kelime sayısı ve bunları öğrenme noktasında düşüktür.
- Bilgisayar destekli dil öğretimi materyallerinde kullanılan geribildirim türlerinin kelime öğretimine farklı etkileri vardır.
- İlkokul ve ortaokulun bütün düzeylerinde, öğrenciler yazılı anlatımlarında genel olarak 715 farklı, 325 türemiş kelime kullanmakta, 44 farklı yapım ekiyle kelime türetmektedir.
- Türkçe öğretmenleri ders kitaplarını yeterli, kelime öğretimini ise gerekli bulmaktadır.
- Türkçe öğretmenleri, ders kitaplarındaki kelime çalışmalarını yetersiz bulmaktadır.
- Türkçe öğretmeni adaylarının deyimleri tahmin etme yeterlilikleri bütüncül olarak düşüktür.

Türkçe ders ve çalışma kitaplarıyla yapılan araştırmalarda ise öne çıkan bulgular/sonuçlar şunlardır:

- 8. sınıf Türkçe ders kitabında toplam 1097 yabancı kökenli kelime bulunmaktadır ve kitaptaki metinler daha çok yabancı kökenli kelimeleri barındırmaktadır.
- 6. sınıf Türkçe çalışma kitabında, kelime öğretimi etkinlikler en çok Duygular, Okuma Kültürü, Doğa ve Evren; en az ise Atatürkçülük ve Sevgi temalarında bulunmaktadır ve dinleme/izleme ile konuşma beceri alanlarında kelime öğretimi etkinliklerine neredeyse hiç yer verilmemiştir.
- 6. sınıf Türkçe ders kitabındaki altı tema ve bu temalardaki metinlerde ham kelime sayısı 20188'dir. Bu kelimelerin tekrar eden ve tek başına anlamı olmayanları çıkarıldığında geriye 2203 farklı kelime kalmaktadır. Ayrıca temalardaki kelime türleri ve anlam öbekleri ayrımında uyumsuzluk ve temalar arası kelime sayısı arasında büyük farklılıklar vardır.
- 8. sınıf Türkçe ders kitabındaki metinlerde yabancı sözcük oranı %13'tür ve 8. sınıf Türkçe çalışma kitabındaki etkinliklerin %15,8'inde, öğrencilerin sözcüğün anlamına yönelik yorum ve açıklama yapmaları sağlanmaktadır. %12,6 oranındaki etkinlikte ise öğrencilerin yeni öğrendikleri sözcükleri kullanmalarına imkân tanınmaktadır; ancak belirlenen oranlar, yeterli düzey ve çeşitlilikte değildir.
- Ders kitabı yazarları, kitaplardaki kelime öğretimi çalışmalarını hazırlarken kendi deneyimlerinden yararlanmakta ve bu konuda bilimsel araştırma eksikliği olduğunu düşünmektedir.
- Öğrencilerin sıklıkla kullandıkları kelimeler, 7. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerde bulunmamaktadır.
- Bağlam temelli etkinliklere yer verme hassasiyetinin en fazla olduğu kitap türü, Evren Yayınları 6. sınıf Türkçe çalışma kitabı; en az olduğu kitap türü ise, Tav Yayınları 8. sınıf Türkçe çalışma kitabıdır.

- MEB 8. sınıf Türkçe ders kitabındaki farklı kelimelerin yarısından fazlası ve özel bir yayınevine ait 8. sınıf Türkçe ders kitabındaki kelimelerin yaklaşık yarısı, kitaplarda sadece bir kere tekrar edilmektedir.
- 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe çalışma kitaplarında kelime öğretimi etkinlikleri yeterli değildir ve etkinlikler, sistemli bir çalışmanın ürünü değildir.
- 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe çalışma kitaplarında toplam 115 kelime öğretimi etkinliğine yer verilmektedir ve bu etkinliklerin %62'si, tanımsal bilgi kazandırmaya yönelik; %37,4'ü, bağlamsal bilgi kazandırmaya yönelik etkinliklerdir.
- 8. sınıf Türkçe ders kitabındaki temalar, öğrencilere öğretilcek sözcükler açısından uyumsuzdur ve temalar kolaydan zora ve öğrenciye görelilik ilkesine göre hazırlanmamıştır.
- Kelime öğretimi açısından Türkçe 5. sınıf etkinlik kitaplarındaki oyuna dayalı etkinlikler oldukça azdır.
- Derlem temeline göre çokanlamlı eylemlerin gerçekleşmiş dil kullanımları, 1-8. sınıf Türkçe ders kitaplarında genel olarak doğru temsil edilmektedir ve kitaplardaki metinlerde, cinsiyetçi bir dünya görüşünün izleri bulunmaktadır.
- 6. sınıf Türkçe çalışma kitabında, kalıp sözlerle ilgili iki ve 8. sınıf çalışma kitabında sadece bir etkinlik vardır; fakat 5 ve 7. sınıf çalışma kitaplarında kalıp sözlerle ilgili etkinlik bulunmamaktadır.

Türkçe Dersi Öğretim Programı'yla ilgili yapılan araştırmalarda da öne çıkan bulgular/sonuçlar şunlardır:

- Programda kavram öğretimine yönelik kazanımlar, bütün kazanımların %10'unu kapsamakta ve bu kazanımlar, çoğunlukla anlama becerilerinin geliştirilmesine hizmet etmektedir.
- Programında sözcük zenginleştirme amacına yönelik oluşturulan kazanımlar ve etkinlik örnekleri birbiriyle uyumludur; ancak, programdaki kazanım ve etkinlikler ile 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe çalışma kitaplarındaki kelime öğretimi etkinlikleri birebir örtüşmemektedir.
- Programda deyimlerin öğretimine, deyimlere ilişkin kazanımların neler olması gerektiğine, hangi yöntem ve teknik ile hangi sınıfta, hangi deyimlerin öğretileceğine değinilmemektedir.

Araştırmalardaki Öneriler

Öğrenci, Türkçe öğretmenleri ve adaylarının katılımıyla yapılan araştırmalarda; ezbere dayalı kelime öğretiminden ziyade çağdaş kelime öğretiminin yapılması, öğretmenlerin kelime öğretimi çalışmalarında kendilerinin de ek çalışmalar yapmaları, bilgilendirilmeleri, her sınıf seviyesine göre kelime sıklık listelerinin oluşturulması, kelimelerin birden fazla anlamının da öğrencilere öğretilmesi

Ortaokula Yönelik Kelime Öğretimi Çalışmaları

ve kelime öğretimi konusunda daha fazla araştırma yapılması gerektiği, çalışmaların çoğunda karşımıza çıkan ortak önerilerdir.

Bunlardan başka araştırmalardaki diğer öneriler şunlardır:

- Kısa aralıklı alıştırmalar, serbest okuma ve eğitsel oyunlar gibi yöntem ve tekniklerden kelime öğretimi çalışmalarında yararlanılmalıdır.
- Kelime öğretimi araştırmalarında, kelimelerin farklı anlamları da hesaba katılmalıdır.
- Gösteri, kavramsal anahtar gibi yöntemler, deyimlerin öğretiminde kullanılmalıdır ve deyimler, belirli yapılar içerisinde öğrencilere öğretilmelidir.
- Bilgisayar destekli dil öğretimi kapsamında, kelime öğretiminde animasyon, deneme sayısı ve sözel-görsel materyallerden yararlanılmalıdır.
- Karikatürler, kelime öğretimi ve farklı konuların öğretiminde kullanılmalıdır.
- Türkçenin kelime türetme özelliğinden kelime hazinesinin geliştirilmesinde yararlanılmalıdır.
- Türkçe öğretmenleri zümre veya çoklu öğrenme ortamları oluşturarak kelime öğretimi hakkında görüş alışverişi yapmalı ve farklı kelime öğretim uygulamalarını daha da azaltmalıdırlar.
- Deyimlerin öğretiminde dilbilimsel araştırma sonuçlarından yararlanılmalı, deyim öğretimi dilbilimsel temellere oturtulmalıdır.
- Öğrencilere kazandırılacak kelime listeleri oluşturulurken kelimelerin bilinme düzeyi tespit edilmelidir.
- Kelime öğretimi çalışmalarında yazılı anlatımdan başka farklı öğrenme alanları da araştırılmalarına dâhil edilmelidir.

Türkçe ders ve çalışma kitaplarıyla yapılan araştırmalarda ise her sınıf seviyesine göre öğrencilerin ortak kelime hazinesinin belirlenmesi ve bu ortak kelime hazinesinin öğrencilere öğretilmesi gerektiği, birkaç çalışmada karşımıza çıkan ortak bir öneridir. Bunun dışında, araştırmalarda öne çıkan diğer öneriler şunlardır:

- Türkçe ders kitaplarındaki metinlerde köken olarak Türkçe kelimelere daha fazla yer verilmeli, öğrencilerin kelimeleri kullanarak içselleştirmeleri sağlanmalıdır.
- Türkçe ders kitabındaki temalarda bulunan öğrencilere kazandırılacak kelimeler, onların hayatlarında karşılaştıkları kelimelerden seçilmeli ve bunların kullanım sıklığına dikkat edilmelidir.
- Türkçe ders kitaplarındaki metinlerde kalıp sözler daha sık kullanılmalıdır.
- Türkçe çalışma kitaplarındaki kelime öğretimi çalışmaları belirlenirken ders kitabı yazarlarından da yararlanılmalıdır.

- MEB 6. sınıf Türkçe çalışma kitabındaki Atatürkçülük ve Sevgi temelerindeki sözcük öğretimi etkinlikleri arttırılmalı ve kelime öğretimi etkinlikleri, dinleme/izleme ve konuşma alanlarını da kapsayacak biçimde genişletilmelidir.
- Türkçe ders ve çalışma kitapları, uzmanlarca özenli bir şekilde hazırlanmalı ve kitapların dili kelimeler bağlamında bilimsel çalışmalardan yararlanarak sistemli bir şekilde oluşturulmalıdır.
- Türkçe çalışma kitaplarındaki kelime öğretimi etkinlikleri arttırılmalı ve sadece kelime öğretimine yönelik etkinlik kitapları hazırlanmalıdır.
- Türkçe ders kitaplarının sınıf seviyelerine göre toplam ve farklı kelime artışları arasındaki oranları ile ders kitaplarında kelime hazinesi yönünden ölçütler, bir devlet politikası olarak belirlenmelidir.
- Ders kitaplarındaki metinlerin seçiminde pedagojik bağlamdan yararlanılmalı ve bağlam temelli kelime öğretimi etkinlikleri tüm beceri alanlarına yönelik olmalıdır.
- Türkçe ders ve çalışma kitaplarının tamamı, bağlamsal/kullanımsal bilgi kazandırmaya yönelik etkinliklerin tamamına yönelik olacak şekilde yeniden düzenlenmelidir.
- 5. sınıf Türkçe etkinlik kitabındaki kelime öğretimi çalışmalarının oyun etkinlikleriyle işlevselliği arttırılmalıdır.
- Öğrencilere kazandırılacak kelime listeleri, ders kitaplarında onlara hedef olarak verilmeli ve bu kelimelerden oluşan metin ve etkinliklere ağırlık verilmelidir.

Türkçe Dersi Öğretim Programı'yla ilgili yapılan çalışmalarda da öne çıkan öneriler şunlardır:

- Programda kavram öğretimi kazanımlarının anlatma becerilerinin geliştirilmesine yönelik olanları arttırılmalıdır.
- Kelime öğretimine yönelik kazanımları gerçekleştirecek etkinlikler, programda daha kapsamlı olarak ele alınmalıdır.
- Programda, dil becerisi edindirmede deyimlerin de kullanımını teşvik edici düzenlemelere gidilmelidir.
- Öğrenci ve Türkçe ders kitaplarına yönelik bir araştırmadaki öneriye göre de programda, kalıp sözlerin öğretimine yönelik kazanımlar bulunmalıdır.

Sonuç ve Öneriler

“Söz varlığı bir dilin ve dolayısıyla o dili konuşan ve yazan bireylerin anlatım gücünü geliştirir. Dilin anlatım gücü, milletin her noktadaki gücüne de tekabül eder. Söz varlığının gücünü koruyabilen ve zenginleştirebilen millet, her daim var olur” (Baş, 2010: 138). Nitekim bu araştırmada, ortaokula yönelik kelime öğretimi ile ilgili, literatüre dayalı araştırmalar hariç, 27 araştırma, çalışma konusu,

Ortaokula Yönelik Kelime Öğretimi Çalışmaları

yöntem, çalışma grubu/örneklem, veri toplama araçları, veri analizi, bulgular/sonuçlar ve öneriler bakımından incelenmiştir.

Öncelikle konu bakımından araştırmalar incelendiğinde, öğrenci, Türkçe öğretmenleri ve adaylarının katılımıyla yapılan araştırmalarda, en çok deyimlerin öğretiminin araştırıldığı görülmektedir. Bunu, çeşitli yöntem ve tekniklerin kelime öğretimine etkileri, Tablo 1’de ayrı ayrı gösterilse de Türkçe ders kitaplarındaki metinlerden seçilen bir kelime listesinin öğretimini ve Türkçe öğretmenlerinin kelime öğretimiyle ilgili görüşlerini ortaya koyan çalışmalar takip etmektedir. Yaş, cinsiyet, akademik başarı, yerleşke türü gibi değişkenlerin ve özellikle bilgisayar yani elektronik ortamın kelime öğretimine etkilerine yönelik çalışmalar ise azdır. Bu değişkenlerin ve özellikle elektronik ortamın kelime öğretimine yönelik etkileri, daha etraflı bir şekilde araştırılabilir. Bununla birlikte sadece bir çalışmada görülen, öğrencilerin öğrendikleri kelimeleri iç sözlüklerine alabilirliğine dair daha fazla araştırma yapılabilir. Bu, öğrencilerin zihinlerinde hangi kelimeleri ne şekilde öğrendiklerinin tespit edilmesinde ve buna göre kelime öğretimi çalışmalarında önlem alınmasında yardımcı olabilir.

Türkçe ders ve çalışma kitaplarıyla ilgili araştırmalarda ise Türkçe ders ve çalışma kitaplarının kelime öğretimi açısından çeşitli noktalarda araştırıldığı görülmektedir. Ancak doğrudan Türkçe ders ve çalışma kitaplarına yönelik yapılan bu araştırmalar arasında, sadece bir çalışmada görülen ders kitabı yazarlarının kitaplardaki kelime öğretimi çalışmalarına yönelik görüşlerini ortaya koyan araştırmaların sayısı arttırılabilir. Ders kitabı yazarlarının bu konudaki görüşleri, ders ve çalışma kitapları hazırlanırken ders kitabı hazırlayıcılarına ve araştırmacılara faydalı olabilir. Yine Türkçe çalışma kitaplarındaki kelime öğretimi etkinliklerine dair öğrencilerin daha derinlemesine görüşlerini ortaya koyan araştırmalar yapılabilir. Böyle araştırmalar, kelime öğretimi etkinlikleri hazırlanırken öğrencilerin isteklerinin de neler olduğunu ortaya koyacak ve öğrencilere daha faydalı kelime öğretimi etkinlikleri hazırlanmasını sağlayacaktır.

Programla ilgili yapılan araştırmalarda da programın kavram öğretimi açısından ve programdaki kelime öğretimi etkinlikleri ile programda deyimlerin durumunun araştırıldığı görülmektedir. İlk, programı kelime öğretimi açısından inceleyen araştırmaların sayısı azdır. Programın kelime öğretimi açısından bütün boyutları daha kapsamlı bir şekilde araştırılabilir. Ayrıca, bu araştırmalarda programın kelime öğretimi açısından eksik yanları tespit edilmekle birlikte daha önemlisi, eksik kalan yanlarının nasıl tamamlanacağı daha işlevsel örneklerle gösterilebilir. Sadece bu konuda öneri verilmesinden ziyade işlevsel örneklerin oluşturulması, programın gözden geçirilmesi veya yeniden düzenlenmesinde program hazırlayıcılarına daha faydalı olabilir.

Yöntem bakımından incelenen araştırmalardan öğrenci, Türkçe öğretmenleri ve adaylarının katılımıyla araştırmalarda, tarama modeli ve deneysel modelin, Türkçe ders ve çalışma kitaplarında da tarama modelinin daha çok kullanıldığı görülmektedir. Bununla birlikte özellikle Türkçe ders ve çalışma kitaplarıyla ilgili araştırmalarda, benzer noktalar araştırılsa da farklı yöntemlerin kullanıldığı görülmektedir. Elbette her bir araştırma, kendi araştırma problemine uygun bir yöntem seçecektir; fakat benzer çalışmalarda farklı yöntemlerin kullanılması, yöntem noktasında bir tutarsızlığın olduğunu göstermektedir. Onun için benzer konular araştırılırken yöntemle dikkat edilmesi, daha önce yapılan benzer araştırmaların yöntemlerine bakılması ve sonra araştırmaya en uygun yöntemin seçilmesi, daha nitelikli araştırmaların yapılmasını sağlayacaktır. Bir de öğrenci, Türkçe ders ve çalışma kitaplarıyla ilgili araştırmalarda, tek bir yöntem belirtilip hem öğrencilerin hem de Türkçe ders ve çalışma kitaplarının araştırma sürecine dâhil edildiği görülmektedir. Oysa iki yönlü olarak kabul edilebilecek böyle araştırmalarda, her bir araştırma yönü için ilgili yöntem ne ise onu belirtmek daha doğru olacaktır.

Çalışma grupları/örneklemeler bakımından da öğrenci, Türkçe öğretmenleri ve adaylarının katılımıyla yapılan araştırmalarda, daha çok 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin katılımıyla araştırmaların yapıldığı görülmektedir. Fakat 5. sınıf öğrencilerinin katılımıyla yapılmış bir araştırma yoktur. Bunda, zorunlu eğitimin 12 yıla çıkartılması ile 5. sınıfın ortaokula eklenmesi etkili olmuştur, denilebilir. Ancak 5. sınıf öğrencilerinin katılımıyla da kelime öğretimi araştırmaları yapılmalıdır. Yine Türkçe öğretmenleri ve adaylarının katılımıyla yapılan araştırmaların az olduğu görülmektedir. Dolayısıyla Türkçe öğretmenleri ve adaylarının katılımıyla yapılan çalışmalar arttırılabilir. Hatta sınıf öğretmenleriyle Türkçe öğretmenlerinin görüşlerini birlikte ele alan araştırmalar da yapılabilir. Bu, ilkokuldaki kelime öğretimi ile ortaokulda kelime öğretimi arasında bir bağlantı kurulmasını ve Türkçe ders ve çalışma kitaplarında metin seçimi ve kelime öğretimi etkinliklerinin daha nitelikli olarak hazırlanmasını sağlayabilir.

Türkçe ders ve çalışma kitaplarıyla ilgili yapılan çalışmaların bazılarında da incelenen kitaplar çalışma grubu/örneklem olarak gösterilmemiş; diğer çalışmalarda ise incelenen kitaplar, evren ve örneklem, veri kaynağı ve katılımcı kümesi gibi isimlerle gösterilmiştir. Ayrıca bir çalışmada incelenen kitabın hangi yayınevi tarafından basıldığı belirtilmemiştir. Öncelikle, kitapların basıldığı yayınevlerinin araştırmalarda belirtilmesi gerekir; çünkü farklı yayınevlerine ait Türkçe ders ve çalışma kitapları, farklı özellikler taşımaktadır. Bundan başka Türkçe ders ve çalışma kitapları incelenirken incelenen kitapların çalışma grubu/örneklem olarak gösterilmesi, başka araştırmacılara, okuyuculara daha faydalı olacağı gibi araştırmanın niteliğini de arttıracaktır. Bu durum, programla ilgili yapılan araştırmalar için de geçerlidir.

Ortaokula Yönelik Kelime Öğretimi Çalışmaları

Veri toplama araçları bakımından öğrenci, Türkçe öğretmenleri ve adaylarının katılımıyla yapılan araştırmalarda, çeşitli veri toplama araçlarının kullanıldığı görülmektedir. Türkçe ders ve çalışma kitaplarının çoğunda ise çeşitli veri toplama araçları kullanılmakla birlikte asıl veri toplama aracı, doğrudan Türkçe ders ve çalışma kitaplarıdır. Bu durum, Türkçe Dersi Öğretim Programı'yla ilgili yapılan araştırmalar için de geçerlidir. Tabii ki her bir araştırmacı, araştırma nesnesine uygun bir veri toplama aracı geliştirecek veya araştırma nesnesini doğrudan inceleyecektir. Ancak özellikle Türkçe ders ve çalışma kitapları ile Türkçe Dersi Öğretim Programı incelenirken daha özgün noktalarda veri toplama araçlarının geliştirilerek kitaplar ile programın incelenmesi, alana daha fazla katkı sağlayacak, farklı araştırmaların da kapısını açacaktır.

Bulgular/sonuçlar ile öneriler bakımından da bütün araştırmalarda, araştırma sonucunda ulaşılan bulgular/sonuçlar ve geliştirilen öneriler belirtilmiştir. Ancak bütün bu bulgular/sonuçlar ve öneriler, ülkemizde hâlâ kelime öğretiminde sorunların çözülmediğini, kelime öğretimi alanının büyük eksikliklerinin olduğunu göstermektedir.

Sonuç olarak kelime öğretimi, Türkçe öğretiminin en önemli boyutlarından biridir. Kelime öğretimiyle ilgili yapılacak her bir araştırma da kelime öğretiminin önemli bir yanını ortaya koyacaktır. Ancak, yukarıdaki çalışmaların önerileri arasında da bulunmakla birlikte, her bir sınıf düzeyinde öğrencilere öğretilmesi gereken kelime hazinesini, öğrenciler ve öğretmenler aracılığıyla ve Türkçenin temel eserlerinden yararlanarak oluşturmak ve buna uygun ders ve çalışma kitapları ile sözlükler hazırlamak, kelime öğretiminin en büyük sorununun çözülmesine yardımcı olacaktır.

Kaynaklar

- Baş, B. (2010). Söz Varlığının Oluşumu ve Gelişiminde Çocuk Edebiyatının Rolü. *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, 27, 137-159.
- Baş, B. ve Karadağ, Ö. (2012). Söz Varlığı Üzerine Yurt Dışında ve Türkiye'de Yapılan Temel Araştırmalar. *Milli Eğitim*, 193, 81-105.
- Ergin, M. (2004). *Türk Dil Bilgisi*. (4. baskı). İstanbul: Bayrak Basım, Yayım, Dağıtım.
- Güneş, F. (2013). Kelimelerin Gücü ve Zihinsel Sözlük. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 01, 1-24.
- Hacıeminoğlu, N. (2011). *Türkçenin Karanlık Günleri*. (6. baskı). İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları.
- Kurudayıoğlu, M. ve Karadağ, Ö. (2005). Kelime Hazinesi Çalışmaları Açısından Kelime Kavramı Üzerine Bir Değerlendirme. *GÜ, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(2), 293-307.
- Özbay, M. (2011). *Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri I*. (4. baskı). Ankara: Öncü Kitap.
- Özbay, M. ve Melanlıoğlu, D. (2008). Türkçe Eğitiminde Kelime Hazinesinin Önemi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(5), 30-45.
- Uludağ, Ç. (2010). *7. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Söz Varlığı Açısından İncelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek

lisans tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Vardar, B. (2002). *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*. (1. baskı). İstanbul: Multilingual Yayınları.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (8. baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Ortaokula Yönelik Kelime Öğretimi Çalışmaları

Ek 1.

İncelenen Makaleler

Sayı	Yıl	Dergi Adı	Makale Başlığı	Yazarlar
1	2012	The Journal of Academic Social Science Studies	İlköğretim VIII. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Geçen Yabancı Kökenli Kelimeler Üzerine Bir İnceleme	Adem GÜRBÜZ
2	2012b	Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın Kavram Öğretimi Açısından İncelenmesi	Ayşe Eda GÜNDOĞDU
3	2012a	Uluslar arası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi	İlköğretim Altıncı Sınıf Türkçe Dersi Sözcük Öğretimi Etkinliklerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi	Ayşe Eda GÜNDOĞDU
4	2013	İlköğretim Online	Kelime Dağarcığını Geliştirmede 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabının Etkisi	Ahmet BENZER
5	2005	Dil Dergisi	Basit Tekrar ve Alıştırmalarla Kelime Öğretimi	Zeynep ÇETİNKAYA
6	2011	Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi	Türkçe Öğretiminde Deyimlerin Çağrışımla Öğretilmesi	Tazegül DEMİR ve Deniz MELANLIOĞLU
7	2013a	TSA	Türkçe Ders ve Çalışma Kitaplarının Sözcüksel Görünümlerine İlişkin Örnek Bir Uygulama	Esra Lüle MERT
8	2013b	Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi	İlköğretim Türkçe Programı ile Türkçe Çalışma Kitaplarındaki Kazanım ve Etkinliklerin Sözcük Öğretimi Açısından İncelenmesi	Esra Lüle MERT
9	2011	Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	İlköğretim Yedinci Sınıf Öğrencilerinin Yazılı Anlatımlarındaki Kelime Hazinesi Üzerine Bir İnceleme	Murat ÖZBAY, Kadir Kaan BÜYÜKİKİZ ve Yusuf UYAR
10	2006	Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi	Ortak Kelime Hazinesi Kazandırmada İlköğretim Sekizinci Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Durumu	Mehmet KURUDAYIOĞLU ve Özay KARADAĞ
11	2010	Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi	Türkçedeki Kelime Türetme Özelliğinin İlköğretim Öğrencilerinin Yazılı Anlatımlarına Yansımaları	Özay KARADAĞ ve Mehmet KURUDAYIOĞLU
12	2013	Turkish Studies- International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic	6. Sınıf Öğrencilerinin Kelime Hazinesinin Geliştirilmesinde Eğitsel Oyunların Etkisinin İncelenmesi	Tuba GÜLSOY ve Duygu UÇGUN

13	2009	SAÜ Fen Edebiyat Dergisi	Sözcük Dağarcığını Zenginleştirme Etkinliği Olarak Deyim Öğretimi: Gösteri Tekniği Uygulaması	Havva YAMAN ve Fatma GÜLCAN
14	2014	İlköğretim Online	İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Ders Kitaplarında Anlamı Bilinmeyen Kelimeler için Kullanılan Bağlam Türleri	Havva YAMAN ve Derya AKKAYA
15	2010	Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi	İlköğretim Okullarındaki Okuma Etkinliklerinde Göz Ardı Edilen Bir Konu: Sözcük Öğretimi	Cemâl YILDIZ ve Alpaslan OKUR
Sayı	Yıl	Dergi, Kurultay Adı ve Kitap Bölümü	Makale Başlığı	Yazarlar
16	2012	4. Uluslar arası Türkçenin Eğitimi- Öğretimi Kurultayı- Sakarya Üniversitesi, Sakarya	Sözcük Öğretimi Yaklaşımları Açısından Türkçe Ders Kitaplarının Değerlendirilmesi	Hakan ÜLPER ve Süleyman KARAGÜL
17	2013	Turkish Studies- International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic	İlköğretim 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Öğrencilere Kazandırılması Hedeflenen Sözcüklerin Öğretimi ve İç Sözlük İlişkisi (Mersin İli Örneği)	Erdost ÖZKAN
18	2013	Uluslar arası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi	Oyunların Dil Bilgisi Öğretiminde ve Kelime Serveti Etkinliklerindeki Yeri (Yenilenen İlköğretim 5. Sınıf Ders Kitapları Örneği)	Mehtap Solak SAĞLAM
19	2011	V. Doğan Günay vd. (Editörler). Türkçe Öğretimi Üzerine Çalışmalar. s. 408-420. Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.	İlköğretim Türkçe Ders Kitapları Derleminde Sözvarlığı Görünümleri	Özlem KURTOĞLU ve Aygül UÇAR
21	2012	Karadeniz (Black Sea- Çernoye More) Sosyal Bilimler Dergisi	İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Deyimleri Kullanma Yeterlilikleri Üzerine Bir İnceleme	Ali GÖÇER
	2013	Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	7. Sınıf Öğrencilerinin Anlamını Bilmedikleri Kelimeler ve Türkçe Ders Kitaplarındaki Kelime Çalışmaları Bağlamında Kelime Öğretimi	Tuba YILMAZ ve Yusuf DOĞAN
22	2011	Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	Kelime Hazinesinin Geliştirilmesinde Öğretmenlerin Görüş ve Uygulamaları	Adnan KARADÜZ ve İlayda YILDIRIM

Ortaokula Yönelik Kelime Öğretimi Çalışmaları

23	2013	Turkish Studies- International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic	Türkçe Ders Kitaplarındaki Kalıp Sözcükler ve Öğrencilerin Kalıp Sözcükleri Kullanma Düzeyleri	Mehmet CANBULAT ve Atilla DİLEKÇİ
24	2006	Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	İlköğretimde Kullanılan Deyimlere İlişkin Bir Araştırma	Ahmet KARA, Bekir KAYABAŞI ve M. Fatih Alkayış
25	2009	Eurasian Journal of Educational Research	Bilgisayar Destekli Dil Öğretiminde Kelime Çalışmaları ve Sözel Geribildirim Kullanım Teknikleri	Nesrin ÖZDENER ve H. Müge SATAR
26	2014	Karadeniz Araştırmaları	Deyim ve Atasözlerinin Öğretilmesinde Görsel Bir Araç Olarak Karikatürlerin Başarıya Etkisi	B. VARIŞOĞLU, İ. ŞEREF, M. GEDİK ve İ. YILMAZ
27	2012	Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	Öğretmen Adaylarının Deyimleri Anlamsal Açıdan Tahmin Edebilirlikleri: Mersin Üniversitesi Örneği	Halil Erdem ÇOCUK